

* *Ibidem.*

salutem, nec exitium adferre, in sola fide omnem nostram institutam, dignitatem, ac salutem positam, ut ad eam opinio nem exstirpandam sanctissimi Apostoli, Petrus, Iacobus, & Iudas coacti sint * Augustino teste, sex eas Epistolæ scribere quas Canonicas recepto vocabulo dicimus. Atque hec quidem ad Ambrosij mentem colligendam candido Lectori & veritatis studio sufficere puto.

V I. *Hominem semel iustificatum, posse iterum peccare, & gratiam amittere.*

Homo baptizatus si peccet, Deum à se repellit.

Baptizatus homo si postea desertor violatorque Sacramenti fuerit, peccat, & Deum repellit à se. Si autem agat penitentiam ex toto corde, ubi Deus videt, saluabitur, sicut vidit cor David, quando increpatus à Propheta grauius post comminationes terribiles Dei exclamauit dicens: * Peccaui: & mox ut audiuit, abstulit peccatum suum. Tom. I. in exhortat. ad agendam penitentiam.

* 2. Reg. 12.

Quid est quod asserunt (Catholicæ fidei aduersarij) baptizatos intendere non debere virtutum discipulos, nihil illis obesse comestiones, nihil voluntatum affluentiam, insipientes esse eos qui ijs carni-
Dammat Am-
tius) baptizatos intendere non debere virtutum discipulos, nihil illis obesse comestiones, nihil voluntatum affluentiam, insipientes esse eos qui ijs carni-
asserunt homi-
Christiano
ant. Tom. 3. lib. Epist. 10. Epist. 82.

non obesse comestiones & cetera vitia carnis Hanc heresim ab inferis reuocauit Lutherus, de quo vide illius librum de Captiuitate Babylon. & sermonem de piscatione Petri, tum concionem secundam de festo Ascensionis.

CAPVT QVINCTVM
De Lapsis & eorum reparatione.

I. *Quid sit peccatum.*

Peccatum non est viua substantia, sed mentis deprauatio.

Quid igitur dicemus? Si enim neque sine principio est quasi increata, neque à Deo facta, vnde habet naturam malitiam? Nam mala esse in hoc mundo nullus sapiens denegauit, cum sit tam frequens in hoc seculo lapsus ad mortem. Sed ex ijs quæ iam diximus, possumus colligere quia non est viua substantia, sed mentis atque animi deprauatio,

tio, à tramite virtutis deuia, que in curiosorū animis frequenter obrepit. *Tom. 4. lib. 1. Hexameron, Cap. 8.*

Quid est peccatū, nisi præuaticatio legis diuinæ, *Peccatum est & cœlestium inobedientia præceptorum? Tom 4. lib. præuaticatio diuinæ legis. de Paradiso, Cap. 8.*

Scio enim quoniam in me nō inhabitat, hoc est, *Quomodo in carne mea bonum.]* Nō sicut quibusdam videtur, *carne habitata-* carnem malam dicit, sed quod habitat in carne, non *re dicitur pec esse bonum, sed esse peccatum. Quomodo inhabitat catū, cum non in carne peccatum, cum non sit substantia, sed præ-* *sit substantia uaricatio boni? Quoniam primi hominis corpus sed præuari-* corruptum est per peccatum, ut possit dissolui: ipsa *catio boni, ostenditur.* peccati corruptio per conditionem offensionis manet in corpore, robur tenens diuinæ sententiæ datę in Adam: quod est signum legis diaboli, cuius instinctu peccauit Adam. *Tom. 5. in cap. 7. ad Romanos.*

II. Peccatum esse voluntarium, nec vlla vi aut necessitate hominē ad illud cogi.

Spiritus Dei fouebat aquas.] Id est, viuificabat, vt in nouas cogeret creaturas, & fotu suo animaret ad vitam. Nam etiam Spiritum sanctum legimus creatorē, dicente Iob: Spiritus diuinus qui fecit me. Siue ergo Spiritus sanctus superferebatur super aquas, tenebrę contrariarum virtutum super eas esse non poterant, vbi locum sibi tanta gratia vindicabat. Siue, vt quidam volunt, aerem accipiant, respondeant qua ratione Spiritum Dei dixerit, cum satis fuerit spiritum nancupare. Hi ergo volunt à Domino Deo nostro quattuor primum elementa generata, cœlū, terram, mare, aerem, eo quod causę rerum, ignis & aer, terra & aqua sint, ex quibus mundi species constet & forma. Vbi igitur tenebrę nequitiarum spiritualium locum habere potuerunt, cum augustę huius decorē figurę mūdus induerit? Numquid simul malitiam Deus creauit? Sed ea ex nobis orta, non à Creatore Deo condita, morum leuitate generatur, non vllam creaturę habens prærogatiuam, nec auctoritatem

Malitia non à Deo creata, sed ex nobis orta est.

ctoritatem

fortitatem substantiæ naturalis, sed mutabilitatis vitium, & errorem prolapsionis. Eradicari hanc Deus vult de animis singulorum. Quomodo eam ipse generaret, cum clamet Propheta: Definite à malitijs vestris. Et præcipue sanctus David: *Define, inquit, à malo, & fac bonum? Quomodo ergo ei initiũ à Domino damus? Sed hæc opinio feralis eorũ qui perturbandam Ecclesiam putauerũt. Hinc Marciones, hinc Valentini, hinc pestes illæ Manichæorum funesta sanctorum mentibus tentauerunt inferre contagia. Et paullo post: Non igitur ab extraneis est nobis, quàm à nobis ipsis maius periculũ. Intus est aduersarius, intus auctor erroris, intus inquam clausus in nobismetipsis. Propositum tuum speculari, habitum tuæ mentis explora, excubias obtende aduersum mœtis tuæ cogitationes, & animi cupiditates. Tu ipse tibi causa es improbitatis, tu ipse dux flagitiorũ tuorum, atque incensor criminum. Quid alienam naturam accersis ad excusationem tuorum lapsuum? Vtinam te ipse non impelleres, vtinam non præcipitares, vtinam non inuolueres, aut studijs immoderatioibus, aut indignatione, aut cupiditatibus, quæ nos innexos velut quibusdam retibus tenent. Et certe in nobis est moderari studia, cohibere iracundiam, coercere cupiditates, in nobis est etiam indulgere luxuriæ: adolere libidines, inflãmare iracundiam, vel inflammati aurem accommodare, eleuari magis superbia, effundi in sæuitiam, quàm reprimi humilitate, diligere in mæsuetudinem. Quid naturam accusas ò homo? Habet illa velut impedimenta quædam senectutem, & infirmitatem. Sed senectus ipsa in bonis moribus dulcior, in consilijs vtilior, ad constantiam subeundę mortis paratior, ad reprimendas libidines firmior. Infirmitas quoque corporis, sobrietas mentis est. Vnde ait Apostolus: * Cũ infirmor, tunc potens sum. Itaque non in virtutibus, sed in infirmitatibus gloriabatur. Responsum quoque diuinum refulsit oraculo salutari: quia
virtus

* Psal. 36.

Marcion, Valentini & Manichei Deum scelevum parentem faciunt.

In nobis est moderari studia, & cohibere affectus prauos.

* 2. Cor. 12.

virtus in infirmitate consummatur. Illa cauenda quæ ex nostra volûtate prodeunt delicta iuuentutis, & irrationabiles passionés corporis. Quorum igitur nos sumus domini, horum principia extrinsecus nõ requiramus, nec deriuemus in alios, sed agnoscamus ea, quæ proprie nostra sunt. Quod enim possumus non facere si nolimus, huius electionem mali nobis potius debemus, quàm alijs ascribere. Ideo etiam in iudicijs istis voluntarios reos, nõ ex necessitate compulsos, culpa stringit, pœna condemnat. Tom. 4. lib. 1. Hexaameron, Cap. 8.

Non seruili ad obediendum constringimur necessitate, sed voluntate arbitra, siue ad virtutem propendemus, siue ad culpam inclinamur. Et ideonon aut liber affectus ad errorem trahit, aut voluntas reuocat rationem secuta. Tom. 4. lib. 1. de Iacob & vita beata, Cap. 1.

Verba hæc postrema B. Ambrosij de libertate humani arbitrij parum euangelica videntur Magdeburgicis Centuriatoribus, quia à a* Luthero & b* Philippo persuasi statuunt hominem inuitum & repugnantem tam ad peccandũ, quàm ad bene beateq; viuendum cogi. Quod nihil aliud est quàm Manicheum ab inferis reuocare, & omnẽ religionem ac meritum diuini numinis ex hominũ animis euellere. Quis est enim qui non statuatur se infontem, Deum vero Opt. Max. fontem illumi perennem omnis boni, omnium scelerum & flagitiorum auctorem esse, si intelligat sibi peccati iugum, & velit nolit, subeundum? Impium magis & in Deum contumeliosum, ne ipse Demon cogitare aut fingere vniquam poterit: Et omnino tamē id statuendum si voluntas nõstra fatali necessitati subiecta sit, fatentur non modo Catholici, sed etiam inter illos ipsos aduersarios nostros quam plurimi. Nicolaus Selneceerus, vt ex multis testibus vnum producam, * in sua Pædagogia ita scribit: Si inenitabilis terminus vitæ fataliter statueretur, certe etiam culpa inenitabilis esset, propter quam multirapiuntur ad supplicia, atque ita Deus peccati auctor diceretur, quod & impium, blasphemũ & falsum ac execrandum est, horrendumq; dictũ & auditũ, & exercitia pietatis

Quorũ nos sumus domini, horum principia extrinsecus non requiramus.

* a In resolut. artic. 36. Et lib. de seruo arbitrio.

* b In cap. 8. Epist. ad Rom. iuxta editionem Argentorat. An. 23. & Wittenb. An. 24. per Ioannem Lufft Wittenbergæ excusis.

* Parte prima in explicacione quarti præcepti.

impedit omnia, & nocet moribus. Animaduersione itaque magis quàm confutatione digni sunt, qui Ambrosium quòd lib. bertatem humane voluntatis defendat, accusare non verentur. Constat etiam ex cap. 2. de gratia & libero arbitrio, eum non ita extollere vires humanas vt gratia Dei quidquam detrahat. Illam enim vt omnes veteres, iustum, medium & finem salutis nostræ agnoscit. Vult itaque nihil aliud, dicam vno verbo, quàm nos gratia Dei excitanti, iuuantem & quoti- die prouehenti libere vel repugnare, vel cooperari posse.

III. Peccatorum alia mortalia, alia venialia esse: & venialia recitatione orationis dominicæ expiari posse.

Merito reprehenduntur, qui sæpius agendam pœnitentiã putant, quia luxuriantur in Christo. Nam si vere agerent pœnitentiã, iterandam postea non putarent: quia sicut baptisina, ita vna pœnitentia, quæ tamen publice agitur. Nam quotidianos debet pœnitere peccati: sed hæc delictorum leuiorũ, illa grauiorũ. Tom. 1. lib. 2. de Pœnitentiã, Cap. 10.

Peccatorum alia sunt grauiora, alia leuiora.

Venialia peccata expiatur recitatione orationis dominicæ.

Monet ne abeamus in peccata grauiora & in leuioribus non subsistamus.

Certus sum quia homo baptizatus, si vitam non audeo dicere sine peccato, sed si vitam sine crimine duxerit, & alia peccata habuerit, quæ quotidie dimittuntur in oratione dicenti: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: & alijs facit quod sibi à Deo cupit fieri, quando diem finierit, vitam non finit, sed transit de vita in vitam. Tom. 1. in exhortat. ad agendam pœnitentiã.

Et in cathedra pœnitentiæ nõ sedit.] Quia omnes sub peccato sumus: non à re exigit quod vitæ naturam est, vt peccatum non facias: quia nec vnus dici infans sine peccato: sed vt non maneat in peccato quadam statione diuturna. Non omnes impij: ideo reuocaris ab omnibus cogitationibus & coniurationibus impiorum. Sed omnes peccatores: ideo admoneris vt desinas peccare. Fuerit adolescentioris lapsus ætatis: debet eum maturitatis emendare processus.

cessus. Ergo in grauiora non abeas: in leuioribus non
 stes. Tom. 1. in enarratione 1 psal. Dauidici.

**IIII. Lapsos post baptismum posse per Dei gra-
 tiam resurgere, & amissam iustitiam per sa-
 cramentum pœnitentiæ recuperare.**

Baptizatus homo si postea desertor violatorque
 sacramenti fuerit, peccat, & Deum repellit à se. *Homini si post
 si autem agat pœnitentiam ex toto corde, ubi Deus pœnitentiam
 videt, saluabitur, sicut vidit cor Dauid quando incre-
 patus à Propheta grauius post comminationes ter-
 ribiles Dei exclamauit, dicens: * Peccaui: & mox ut
 audiuit, abstulit peccatum suum. Quantum valent
 tres syllabæ. Tres enim syllabæ sunt, Peccaui, sed in
 tribus syllabis flamma sacrificij cordis eius ad cœlum
 ascendit. Ergo qui egerit veraciter pœnitentiam, &
 solutus fuerit à ligamento quo erat constrictus, & à
 Christi corpore separatus, & bene post pœnitentiam
 vixerit, & post reconciliationem, cum defunctus fu-
 erit, ad Dominum vadit, ad requiem vadit, à regno
 Dei non priuabitur, & à populo diaboli separabitur.*
 Tom. 1. in exhortat. ad agend. pœnitent.

**V. Cur Deus pijsimos etiam viros patiatur
 in peccata grauisima saepe prolabi.**

Et ipse Iesus erat incipiens fere annorum trigin-
 ta qui putabatur filius esse Ioseph.] An vero san-
 ctus Dauid, licet multa eius in mysterium figurètur,
 non eo præcelsior, quòd hominem se esse cognouit,
 & commissum super abrepta Vriæ vxore peccatum
 pœnitentiæ putauit lacrymis abluendum, ostendens
 nobis neminem virtuti propriæ debere confidere:
 Habemus enim aduersarium magnum, qui vinci à
 nobis sine Dei fauore non possit. Et plerumque illu-
 stribus & beatis viris graui peccata fuisse reperies,
 vt quasi homines tentationi patuisse cognosceas, ne
 virtutibus egregijs plus quàm homines crederen-
 tur. Si enim Dauid, qui præsumptione virtutis clarus

*suscipium be-
 pœnitentia.
 * 2. Reg. 12.
 Ad remissionem
 peccatorum con-
 sequendam re-
 quirunt vt
 quis agat pœ-
 nitentiam, &
 à ligamento
 quo erat cõstric-
 tus ac à Chris-
 ti corpore se-
 paratus, solo-
 uatur.*

*Dauid lapsus
 est vt intelli-
 gamus nemin-
 em debere
 virtuti pro-
 priæ confidere.
 Labuntur se-
 pe in peccata
 viri beati &
 illustres, ne
 plus quàm ho-*

mines esse credantur.

** Psal. 7.*

** Psal. 29.*

** Ibidem.*

** Psal. 130.*

** Psal. 15.*

dixerat: * Si reddidi retribuētibus mala mihi: Et alibi: * Ego autem dixi in mea abundantia, non mouebor in æternum: statim insolentiæ huius poenā se subiisse memorauit, dicens: * Auertisti faciem tuam a me, & factus sum conturbatus Si ipse dominici generis auctor insolentiæ excepit offensam, quanto magis nos ceteri peccatores, quibus nulla suffragatur prærogatiua meritorum, insolentiæ scopulum timere debemus, in quo naufragium sit bonorum. præsertim cum tantus vir nobis & magister auctor sit & exempli, qui quasi palinodiam quādam ad repropitiandum Dominum in posterioribus canendam putauit, dicens: * Domine non est exaltatum cor meū, neque elati sunt oculi mei, Et, * Dominus à dextris meis ne commouear. Sciuit enim quando se sibi credit esse lapsum. *Tom. 5. lib. 3. Comment. in cap. 3. Lucae.*

V I. Non esse nisi in Ecclesia Catholica remissionem peccatorum.

Ecclesia iuxta Christi institutōnem peccata & alligat & relaxat.

Ecclesia in vtroque seruat obedientiam, (Christo) vt peccatum & alliget & relaxet. Hæresis in altero immitis, in altero inobediēs, vult ligare quod non resoluat, non vult soluere quod ligauit, in quo se sua damnat sententia. Dominus enim par ius & soluendi esse voluit & ligandi, qui vtrūque pari conditione permittit. Ergo qui soluendi ius non habet, nec ligandi habet. Sicut enim secundum dominicam sententiā, qui ligandi ius habet, & soluendi habet: ita istorum assertio seipsam strangulat, vt quia soluendi sibi ius negant, negare debeant & ligandi. Quomodo igitur potest alterū licere, alterum non licere? Si quibusdam datum vtrumque est licere, aut vtrumque non licere, certum est Ecclesiæ vtrumque licere, hæresi vtrumque non licere. Ius enim hoc solis permittitur Sacerdotibus est. Recte igitur Ecclesia vindicat, quæ veros Sacerdotes habet: hæresis vindicare non potest, quæ Sacerdotes Dei non habet. *Tom. 1. lib. 1. de Penitentiā, Cap. 2.*

Sola Christi Ecclesia facultate ligandi et soluendi peccata iure sibi vindicare potest.